

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
Sent rafrænt á nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 24. október 2023.

Efni: Umsögn við frumvarp til laga um Miðstöð menntunar og skólaþjónustu. 154. löggjafarþing 2023–2024. Þingskjal 241 — 238. mál. Stjórnarfrumvarp.

Félagsráðgjafafélag Íslands þakkar fyrir tækifæri til að veita umsögn við frumvarp til laga um Miðstöð menntunar og skólaþjónustu. 154. löggjafarþing 2023–2024. Þingskjal 241 — 238. mál.

Félagið hefur veitt umsögn við málið á fyrri stigum með umsögn dags. 31. október 2022 og 10. mars og 11. maí 2023. Félagið ítrekar það sem fram kemur í fyrri umsögnum og fagnar þeirri vinnu sem á sér stað innan ráðuneytisins sem byggir á skýrri stefnu í málefnum barna með áherslu á að styðja við farsæld þeirra. Það samráð sem hefur átt sér í aðgraganda frumvarpsins meðal annars með ráðstefnu 14. nóvember 2022 og þjóðfundi 6. mars 2023 er til fyrirmyndar en einnig er mikilvægt að tryggja samráð við börn og fagnaðarefni að unnið sé að samráði við börn um allt land í tengslum við heildarlöggjöf um skólaþjónustu. Félagið telur til bóta þær breytingar sem orðið hafa á upptalningu verkefna nýrrar stofnunarinnar frá því frumvarp um Mennta- og skólaþjónustustofu var lagt fram á 153. löggjafarþingi (956. mál).

Félagsráðgjafafélag Íslands hefur í fyrri umsögnum bent á mikilvægi þess að sú sérfræðipækking sem liggur hjá starfsfólki Menntamálastofnunar færist yfir til nýrrar stofnunar því það getur tekið mörg ár að byggja upp starfhæfa stofnun. Miðstöð menntunar og skólaþjónustu þarf að veita skólasamfélaginu þjónustu, faglega ráðgjöf og stuðning auk þess að vera styðjandi bakhjarl skólaþróunar. Ef litið er til þess hvernig staðið var að málum við flutning verkefna þegar Barnaverndarstofa var lögð niður og ný stofnun Barna- og fjölskyldustofa sett á laggirnar þá var starfsfólki boðin störf við nýja stofnun. Þannig færðist þekkingin yfir í nýja stofnun með starfsfólkinu og með því var hægt að tryggja starfshæfni hinnar nýju stofnunar. Það eru því vonbrigði að ráðuneytið hafi komist að þeirri niðurstöðu að segja öllu starfsfólki Menntamálastofnunar upp, fyrir utan forstjóra stofnunarinnar og auglýsa öll störf. Miðstöð menntunar og skólaþjónustu er ætlað mikilvægt hlutverk og til að tryggja starfshæfni hennar þarf sérfræðipækking að flytjast yfir í nýja stofnun en sú þekking liggur hjá starfsfólki Menntamálastofnunar.

Félagsráðgjafafélag Íslands hefur ítrekað bent á mikilvægi faglegs stuðnings á öllum skólastigum sem byggir á heildarnálgun, víðeigandi farvegi og félagsráðgjöf í skólastarfi. Með því að efla skólastarfið í þágu barna og fjölskyldna með þverfaglegri þjónustu verður jafnframt stuðlað að aukinni hagræðingu í skólakerfinu. Litið er á skólann sem undirstöðu velsældar einstaklings og samfélags en samhliða skólastefnu um skóla án aðgreiningar hefur félagsmótunarhlutverk skóla aukist og vikkað. Kjarnahlutverk kennara er að styrkja námsþroska og uppeldi skólabarnsins en vaxandi hlutfall greininga vegna félags- og tilfinningalegra örðugleika eða hegðunarvanda hefur áhrif á starf kennarans og líðan skólabarnsins¹ auk nýrra áskorana vegna vaxandi fjölbreytileika í nemendahópnum og þörf á sérþekkingu í málefni innflytjenda og flóttabarna. Félagið vill einnig minna á að í lögum um

¹ Skóla- og frístundaráð Reykjavíkurborgar (2017). Nýliðun og bætt starfsumhverfi grunnskólakennara (skýrsla starfshóps um nýliðun og bætt starfsumhverfi grunnskólakennara). Reykjavík: höfundur.

grunnskóla nr. 21/1977 og ráðgjafar- og sérfræðiþjónustu grunnskóla nr. 21/1980 voru ákvæði um að ráða félagsráðgjafa auk annarra fagstétta. Vegna skorts á félagsráðgjöfum voru aðrir smám saman ráðnir í störf² en námsráðgjöf var fyrst lögfest í grunnskólalögum nr. 49/1991. Við endurskoðun grunnskólalaga árið 1995 var lögð áhersla á heildæna sýn á nemandann innan skólans og að samræma vinnulag skóla og annarra stofnana sem koma að stuðningi við nemendur, meðal annars félagsþjónustu og heilsugæslu. Í lögum um grunnskóla, nr. 91/2008 er kveðið á um skyldu sveitarfélaga til að tryggja að skólaþjónusta sé veitt í grunnskólum, þrátt fyrir það hefur áherslan verið á sérfræðiþjónustu utan skóla. Skólastjórnendur benda hins vegar á að það vanti sérfræðinga inn í skóla til að fást við vandamál nemenda, s.s. sálfræðinga og félagsráðgjafa³.

Sem fyrr vill Félagsráðgjafafélag Íslands áréttta nauðsyn þess að að bæta faglega þjónustu við nemendur á öllum skólastigum til að tryggja jöfn tækifæri allra til náms, liður í því er að tryggja aðgang að félagsráðgjöf. Þar má sérstaklega nefna þjónustu við börn í viðkvæmri stöðu s.s. vegna námsörðugleika, fötlunar og jaðarstöðu í félagahópnum sem tengist fátækt og einelti, menningarmun eða vegna áfalla í fjölskyldu, svo sem skilnaðar og andláts. Það er mikilvægt að sinna félagslegum og persónulegum vanda nemenda á markvissan hátt í gegnum kerfasamstarf við aðrar velferðarstofnanir á sama tíma og unnið er að forvörnum. Aukið fagafl innan skóla er til þess fallið að létta álagi á kennurum og gera þeim kleift að einbeita sér að kennslu. Með auknum fagstyrk innan skóla er jafnframt komist nær því að tryggja þau mannréttindasjónarmið að öll fái jöfn tækifæri til náms⁴. Félagsráðgjafar hafa heildarsýn að leiðarljósi í vinnu sinni með fólki og leita leiða til þess að tengja saman þjónustukerfi og þannig ná fram aukinni skilvirkni í þjónustu með samstarfi og samþættingu þjónustu sem veitt er af ólíkum þjónustukerfum og stofnunum samfélagsins. Þeir ættu því að vera ein af lykilstéttum innan skólakerfisins.

Félagsráðgjafafélag Íslands er tilbúið að taka þátt í þeirri vinnu sem er framundan til að jafna aðgengi nemenda, foreldra og starfsfólks skóla að skólaþjónustu, tryggja lágmarksþjónustu og að stuðningur og ráðgjöf sé í samræmi við þarfir allra nemenda óháð skólastigi. Félagið er jafnframt tilbúið að fylgja athugasemdum sínum eftir sé þess óskað.

Með vinsemd og virðingu,
f.h. stjórnar Félagsráðgjafafélags Íslands

Steinunn Bergmann
Formaður

---

² Ella Kristín Karlsdóttir, Guðrún H. Sederholm, Sigrún Júlíusdóttir & Valgerður Halldórsdóttir (2005). Félagsráðgjöf – hluti af faglegri þjónustu á öllum skólastigum: Greinargerð um þróun skólafélagsráðgjafar á Íslandi. Óbirt skýrsla.

³ Sjá t.d. skýrslu Innri endurskoðn Reykjavíkur. (2019). Grunnskólar Reykjavíkur. Úthlutun fjárhagsramma og rekstur. Sótt 28.1.2019 af https://reykjavik.is/sites/default/files/ymis_skjol/skjol_utgefid_efni/ie18050002_-_grunnskolar_reykjavikur_uthlutun_fjarhagsramma_og_rekstur.pdf

⁴ Sigrún Harðardóttir og Sigrún Júlíusdóttir. (2019). Opinber stefna, skólakerfið og hlutverk kennara: Viðbragðsbúnaður skólans. *Sjórnmál & sjórnsýsla*, 1(15), 113–134.